

Julian Sulowski

„Glaubenverständnis,
Glaubenvermittlung,
Erwachsenenbildung", wyd. Günter
Koch i Josef Pretscher, Würzburg
1972 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/4, 250-251

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wyprowadza. Uczniowie klas dziewiątych oczekują od nauki religii nie informacji i instrukcji nauczania kościelnego, lecz pomocy w odnajdywaniu siebie i sensu istnienia. Tylko jedna czwarta pytanych uznaje w dotychczasowo przekazywanej nauce religii pomoc i wezwanie do kształtowania własnego życia. Autor kończy swoje wnioski przypomnieniem, że nauczanie religii może przynieść owoce tylko w takiej gminie, w której kwitnie życie religijne.

Omawiana książka jest niemałym wkładem do lepszego zrozumienia religijnego problemu dzisiejszej młodzieży. Mogą więc z pożytkiem zapoznać się z nią w Polsce pedagodzy i socjologowie oraz profesorowie czy wykładowcy katechetyki i ich słuchacze. Jednych mogą zainteresować metody i techniki przeprowadzania badania i wyciągania wniosków, innych same wyniki, które stanowią cząstkę prawdy o sprawach religijnych młodzieży.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Glaubensverständnis, Glaubensvermittlung, Erwachsenenbildung, wydali Günter Koch i Josef Pretschner, Würzburg 1972, Echter Verlag, s. 220.

Książka jest dedykowana prof. Fritzowi Hofmannowi z okazji siedemdziesięciolecia jego urodzin. Zawiera ona dziesięć artykułów na tematy związane z działalnością Hofmanna, który od 1933 roku był profesorem dogmatyki w Passwie, od 1940 proboszczem, a od 1948 do 1969 profesorem i działaczem w Würzburgu. W tym ostatnim okresie zajmował się eklezjologią, odnową liturgii, a zwłaszcza religijnym kształceniem dorosłych na diecezjalnych akademiach dla dorosłych (*Akademie für Erwachsenenbildung*). Praktyka duszpasterska i praca ze świeckimi wpłynęły decydująco na zmianę jego zainteresowań teologicznych. Z dogmatyka spekulatywnego stał się Hofmann jednym z teologów, którzy uprawiają tzw. teologię żywą, skierowaną bezpośrednio do skutecznego głoszenia orędzia o zbawieniu. Szczególną jego troską było urzeczywistnianie się Kościoła na różnych polach działalności świeckiej. Przy tym zaskużył się on także na polu ekumenizmu w diecezji würgburskiej.

Taki też profil dostrzega się w artykułach niniejszej książki. Pierwsza grupa tematów koncentruje się wokół problematyki pojmowania wiary. Eugen Biser omawia zagadnienie konkretyzacji wiary w życiu chrześcijanina. Tę konkretyzację ujmuje on jako uobecnienie Boga w świecie (s. 24). Następnie F. Kaiser pisze na temat różnych wyznań wiary w dziejach Kościoła, poczynając od Biblii aż do zarysowania potrzeby nowego sformułowania wiary Kościoła po II Soborze Watykańskim (s. 55). Z kolei P.-W. Scheele mówi o elementarnych pojęciach, celach i metodach uprawiania teologii ekumenicznej. Wreszcie ostatnim tematem tej grupy jest problem swoistego kryzysu ekumenizmu wobec sekularyzacji świata współczesnego, rozważany przez H. Döringa w kontekście współczesnej dyskusji teologicznej.

Druga część książki ogniskuje się wokół problemów związanych z pośredniczeniem Kościoła w przekazywaniu wiary, a zwłaszcza w doprowadzaniu dorosłych do dojrzałości w wierze. Artykuł wprowadzający dotyczy samej koncepcji kształcenia dorosłych. Ignacy Zangerle zajmując się w nim funkcją kształcenia dorosłych w odnawianiu się Kościoła związanego ze zmieniającym się społeczeństwem oraz stosunkiem tego kształcenia do zwyczajnego głoszenia orędzia o zbawieniu przez Kościół. Po nim zabiera głos Georg Moser na temat pastoralnego znaczenia kształcenia dorosłych i jego wtopienia w całość misji Kościoła. Usiłuje on ukazać najbardziej podstawowe zadania Kościoła, w których świeccy mogą spełnić decydującą rolę pod warunkiem, że będą nieustannie dojrzewać w wierze, nadziei i miłości. Nieustanna *metanoia* jest nieodzownym warunkiem samourzeczywistniania się Kościoła. Z tym wiąże się konieczność wychowania u dorosłych dojrzałego sumienia

chrześcijańskiego. Toteż problem ten kontynuuje Georg Teichweier w artykule następnym. Nawiązuje przy tym do debaty Bundestagu z lat pięćdziesiątych dotyczącej obowiązkowej służby wojskowej lub jej odmówienia z pobudek sumienia. Wtedy bowiem szeroka publiczność uświadomiła sobie, że sumienie jest rozstrzygającym czynnikiem w polityce, a nie stanowi jedynie indywidualnej sprawy człowieka. Stąd też problemy tego artykułu dotyczą rozmaitych wątpliwości sumienia, stopni jego rozwoju oraz uzasadnienia potrzeby kształtowania sumienia dorosłych.

Problemem wymagającym osobnej analizy w formowaniu dorosłych jest kryzys współczesnego małżeństwa i rodziny. Toteż omawiana książka zawiera artykuł o pomocach, jakimi dysponują parafie i kapłani w kójarzeniu udanych małżeństw, oraz o wychowaniu seksualnym dzieci i młodzieży.

Jedną z form kształcenia dorosłych w RFN są korespondencyjne kursy teologii. Na ten właśnie temat zabiera głos W. N a s t a i n c z y k koncentrując się na części katechetycznej kursu i roli, jaką w tej dziedzinie spełnił w diecezji würrzburskiej F. H o f m a n n.

Wreszcie ostatni artykuł, F. H e i n r i c h a, dotyczy udziału katolików w dziedzinie ogólnego kształcenia dorosłych w RFN oraz związanej z nim potrzeby koordynacji z innymi grupami społecznymi i religijnymi, zajmującymi się organizacją tego rodzaju szkolnictwa, w którym nie zawsze teologia znajduje swoje właściwe miejsce.

Książka nie zawiera rewelacji teoretycznych, ale może służyć za źródło inspiracji w duszpasterstwie posoborowym. Można by ją polecić wykładowcom teologii pastoralnej.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Religionsunterricht — Konflikte und Konzepte. Beiträge zu einer neuen Praxis, wydał Norbert S c h n e i d e r, Hamburg 1971, Furche—Verlag, Kösel—Verlag, s. 147.

Od kilku lat trwa w RFN reforma szkolnictwa w oparciu o teorię *curriculum*. Według tej teorii celem szkoły jest umożliwienie młodemu pokoleniu wszechstronnej dojrzałości, aby mogło sprostać wymogom i sytuacjom życia w świecie przyszłości. W procesie nauczania i wychowania szkolnego powinny się rozwinąć u młodych uzdolnienia do samodzielnego i odpowiedzialnego prowadzenia swego życia (s. 133). Temu celowi powinno się — według teorii *curriculum* — podporządkować także nauczanie religii. Szkoła nie może być na służbie żadnego wyznania lub Kościoła, lecz Kościoły powinny uwzględnić główne cele nowoczesnej szkoły. Oto pierwszy czynnik, który zakwestionował dotychczasową praktykę nauczania religii w szkołach RFN.

Drugim czynnikiem, który poruszył opinię publiczną RFN, były ruchy młodzieży szkół średnich pod koniec lat sześćdziesiątych. Nieraz całe klasy licealne wypisywały się z uczęszczania na lekcje religii, zresztą zgodnie z prawem przysługującym każdemu uczniowi po ukończeniu 14 roku życia. W manifestacjach szkolnych we Franfurcie nad Menem pojawiały się hasła: „Nie pozwalamy dłużej manipulować sobą przez religię — opuszczajcie masowo lekcje religii”; „Pytał was ktoś, czy chcecie być chrześcijanami...?” (s. 12).

Tę złożoną problematykę omawia w niniejszej książce jedenastu autorów ewangelickich. Na jej treść składa się cykl audycji radia Baden-Baden nadanych w I kwartale 1971 r. Autorzy omawiają najważniejsze problemy, leżące u podstawy kryzysu nauczania religii w szkołach RFN.

Całość interesujących rozważań podsumowuje w rozdziale końcowym *Perspektiven und Prognosen* Rudolf W e i n. Zgadza się on z postulatem, że